

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet og Rådet — Strategisk fremsynsrapport 2022 — Sammenkobling af den grønne og den digitale omstilling i den nye geopolitiske kontekst

(COM(2022) 289 final)

(2023/C 184/08)

Ordfører: **Angelo PAGLIARA**

Anmodning om udtalelse	Kommissionen, 27.10.2022
Retsgrundlag	Artikel 304 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde
Kompetence	Sektionen for Det Indre Marked, Produktion og Forbrug
Vedtaget i sektionen	10.3.2023
Vedtaget på plenarforsamlingen	22.3.2023
Plenarforsamling nr.	577
Resultat af afstemningen	
(for/imod/hverken for eller imod)	204/0/3

Indledning

Kommissionens rapport og den efterfølgende udtalelse er udarbejdet i en tid med sociale, geopolitiske og økonomiske konsekvenser af Ruslands fortsatte militære aggression mod Ukraine. De strategiske valg, som EU træffer i disse måneder, vil ikke blot præge opfyldelsen af de mål, der er knyttet til den dobbelte grønne og digitale omstilling, men også Unionens modstandsdygtighed og strategiske autonomi.

EØSU er bevidst om det organiserede civilsamfunds centrale rolle med hensyn til at afdække og fortolke megatendenser og om betydningen af dets inddragelse fra starten af EU's strategiske fremsynsproces, og vil med denne udtalelse derfor også bidrage til udarbejdelsen af den strategiske fremsynsrapport 2023, som vil fokusere på strategiske retningslinjer, der kan styrke EU's globale rolle.

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1. EØSU opfordrer Kommissionen til fortsat at udvikle sin dagsorden for strategisk fremsyn og opfordrer til, at udvalget i højere grad inddrages i processen helt fra starten. En øget inddragelse af EØSU som talerør for arbejdsmarkedets parter og det organiserede civilsamfund vil forbedre analyse- og fremsynskapaciteten og bidrage til at kortlægge tendenser og mulige løsninger.

1.2. EØSU håber, at iværksættelsen af dagsordenen for strategisk fremsyn og Kommissionens indsats vil være rettet mod at opbygge en ny udviklingsmodel med fokus på økonomisk, miljømæssig og social bæredygtighed.

1.3. Da gennemførelsen af den dobbelte omstilling også afhænger af borgernes vilje og adfærd, anbefaler EØSU, at Kommissionen også er opmærksom på spørgsmål, der optager samfundet, og på borgernes eventuelle modvilje mod de foreslåede ændringer.

1.4. I rapporten beskrives den ønskede fremtid og de ressourcer, der er nødvendige for at virkeliggøre den, men risici og trusler behandles ikke tilstrækkeligt grundigt. EØSU opfordrer Kommissionen til også at beskrive risiciene mere klart og analysere mulighederne og scenarierne, i tilfælde af at de ønskede mål ikke nås, navnlig i den del, der vedrører tilgængeligheden af råstoffer, metaller fra sjældne jordarter, vandressourcer og eventuelle relaterede spørgsmål.

1.5. De aktuelle geopolitiske udfordringer vil påvirke det europæiske landbrugs forsyningssystemer og modstandsdygtighed. De seneste begivenheder i forbindelse med covid-19 og Ruslands militære aggression mod Ukraine har forstyrret vores distributionssystem, og dette vil sandsynligvis ske igen på kort sigt. EØSU bifalder anbefalingen om at mindske afhængigheden af import af foder, gødning og andre råvarer og foreslår, at der for fødevarer systemer fastlægges en definition af åben strategisk autonomi, som er baseret på fødevarerproduktion, arbejdsstyrke og fair handel — med det overordnede mål at garantere fødevarersikkerheden og -bæredygtigheden for alle EU-borgere gennem en retfærdig, sund, bæredygtig og modstandsdygtig fødevarerforsyning.

1.6. I den strategiske fremsynsrapport tages der ikke hensyn til den strategiske betydning af et stærkt, sammenhængende og innovativt europæisk industrisystem, der er i stand til at skabe kvalitetsjob. EØSU opfordrer Kommissionen til at udarbejde specifikke prognoser for fremtiden for den europæiske industripolitik og anbefaler, at der vedtages passende økonomiske politikker med henblik på at øge den langsigtede konkurrenceevne og produktivitet og fremme offentlige og private investeringer i den henseende.

1.7. Ruslands militære aggression mod Ukraine, energikrisen og den nye økonomiske og geopolitiske virkelighed vil påvirke vejen mod den dobbelte omstilling. EØSU glæder sig over, at EU er fast besluttet på at nå sine mål, men opfordrer samtidig Kommissionen og Rådet til at udvikle alle de nødvendige værktøjer til at styrke den strategiske energiafhængighed og det europæiske industrisystem og støtte virksomheder og arbejdstagere i forlængelse af det, der blev gjort under pandemikrisen, med vedtagelsen af et instrument baseret på SURE-modellen.

1.8. EØSU glæder sig over, at der i højere grad henvises til den sociale dimension, og opfordrer Kommissionen til, som allerede nævnt i udtalelsen fra 2021, som led i den strategiske analyse at udvikle specifikke prognoseværktøjer vedrørende omstillingernes indvirkning på de sociale sikringsordninger og dertil foreslå specifikke foranstaltninger til at afbøde de sociale virkninger af den dobbelte omstilling.

1.9. EØSU mener, at EU for at styrke sin rolle som global aktør skal stå ved sine værdier og fortsat arbejde sammen med tredjelande, styrke den fælles udenrigspolitik, finde fælles løsninger og sikre, at vores samarbejde og handel gavner de økonomiske og sociale rettigheder for befolkningen i de pågældende lande, navnlig med henblik på den langsigtede bæredygtighed.

2. Generelle bemærkninger

2.1. Ruslands militære aggression på ukrainsk territorium og konsekvenserne for det økonomiske, sociale og industrielle system — med hensyn til teknologi, handel, investeringsstandarder og forandringer i de industrielle strukturer — øger behovet for at investere i den grønne og den digitale omstilling, også med henblik på at opnå europæisk strategisk autonomi. Derfor bifalder EØSU den strategiske overvejelse af samspillet mellem den grønne og den digitale omstilling og deres evne til at styrke hinanden.

2.2. Rækken af kriser, først pandemikrisen og dernæst den militære krise, har forstærket ønsket om sikkerhed i livets forskellige aspekter blandt borgerne, der ønsker større beskyttelse. Med hensyn til at nå målene for den dobbelte omstilling er det i den henseende nødvendigt at være nøje opmærksom på de potentielle negative økonomiske og sociale konsekvenser og konsekvenserne på alle andre områder, bl.a. ved at stille passende politiske instrumenter til rådighed. I den forbindelse påpeger EØSU, at de europæiske borgere, især de svageste grupper, vil kunne være mere tilbageholdende over for de ændringer, der er forbundet med disse omstillinger, hvis de fornemmer, at de vil lide skade som følge deraf.

2.3. En stadig større inddragelse af EØSU, som talerør for arbejdsmarkedets parter og det organiserede civilsamfund, i aktiviteterne i cyklussen for dagsordenen for strategisk fremsyn vil styrke kapaciteten til analyse og fremsyn og gøre det lettere at klarlægge tendenserne.

2.4. EØSU udvikler det organiserede civilsamfunds kapacitet til strategisk fremsyn gennem både en indsats over for sine medlemmer, og derigennem disses nationale organisationer, og over for civilsamfundet på EU-plan gennem sin kontaktgruppe, hvor de største netværk og civilsamfundsorganisationer på EU-plan er repræsenteret. EØSU sørger navnlig for dialog med og høring af det organiserede civilsamfund, øger bevidstheden om betydningen af strategisk fremsyn og skaber konkrete redskaber til at gennemføre det. Den strukturerede inddragelse af det organiserede civilsamfund, som EØSU repræsenterer, forbedrer desuden muligheden for på holistisk vis at medtage de forskellige dimensioner (industrielle, sociale, økonomiske, miljømæssige osv.) i den strategiske dagsorden.

2.5. Af disse grunde er EØSU meget interesseret i at arbejde sammen med Kommissionen i cyklussen for strategisk fremsyn helt fra processens begyndelse med henblik på at gøre den mere deltagelsesorienteret. Et eksempel herpå er den høring, hvorigennem EØSU har indhentet synspunkter fra civilsamfundsorganisationer og eksperter for at reflektere over de udfordringer og muligheder, som EU vil stå over for på vejen mod et socialt og økonomisk bæredygtigt Europa. EØSU giver med denne udtalelse input og forslag vedrørende disse centrale aspekter, som Kommissionen bør fokusere på i sin næste rapport.

2.6. I lyset af de udfordringer og muligheder, som Europa vil stå over for i de kommende årtier, vil strategisk fremsyn blive endnu vigtigere. EØSU opfordrer derfor Kommissionen til fortsat at udvikle dagsordenen for strategisk fremsyn ved at styrke EØSU's deltagelse i rapportens analyse- og udviklingsfase.

2.7. Der tages i rapporten ikke tilstrækkeligt højde for, at den digitale kløft mellem de forskellige europæiske regioner vanskeliggør opfyldelsen af målene for den dobbelte omstilling. Den næste strategiske rapport skal tage højde for disse forskelle og de mulige konsekvenser fra en social synsvinkel og med hensyn til de tilgængelige muligheder.

2.8. EØSU er opmærksom på, hvordan digitale teknologier kan have positiv indflydelse på opfyldelsen af klimamålene samt øge energisikkerheden, og hvordan den grønne omstilling også kan ændre den digitale sektor og økonomien. Udvalget glæder sig i den forbindelse over de mange henvisninger til behovet for teknologiske investeringer og hensigtsmæssige politikker for at nå målene og er desuden enig i henvisningerne til behovet for at vedtage cybersikkerhedsforanstaltninger for at beskytte strategiske teknologier.

2.9. Den strategiske fremsynsrapport 2022 fremhæver flere steder spørgsmålet om det energibehov, der opstår som følge af digitaliseringen, og det forbrug, der følger med driften af net, systemer og enheder, som opvejes af den øgede effektivitet og bæredygtighed af de processer, som forbruget går til (landbrug, logistik, cloudcomputing osv.). Henvisningerne til behovet for at forbedre energieffektiviteten og genetablere et større fokus på sektorens cirkulære økonomi i Europa (fra adgang til kritiske råstoffer til håndtering af elektronisk affald og udvikling af avancerede digitale teknologier) forekommer rettidige.

2.10. Fordelene i form af bæredygtighed og energibesparelser i forbindelse med den digitale omstilling (papirløse arbejdsgange og »substitution«) burde dog nævnes mere eksplicit, da det bidrager til at styrke borgernes og de politiske beslutningstageres ejerskab over værdien og virkningen af disse gennemgribende omstillingsprocesser.

2.11. Rapporten henviser ikke til kryptovalutaer og digitale valutaer blandt de ændringer, der er forbundet med digitaliseringen. Disse valutaers voksende udbredelse er ellers knyttet til udbredelsen af digitaliseringsprocesserne og udviklingen af blockchainteknologien. Disse processer er staterne ikke i stand til at regulere, hvilket giver et stort spillerum for den illegale økonomi. EØSU understreger derfor behovet for et særligt afsnit i den strategiske fremsynsrapport til fortolkning og analyse af brugen af kryptovalutaer og digitale valutaer og opfordrer Kommissionen til at vedtage og gennemføre en fælles lovgivningsramme i overensstemmelse med G20-konklusionerne.

2.12. EØSU glæder sig over, at emnet landbrug behandles i fremsynsrapporten, da dette afsnit i højere grad end mange andre fremhæver den europæiske politiks rolle og vigtigheden af de europæiske politiske tiltag, når det gælder fastlæggelsen af den fremtidige udvikling, og dermed udgør et centralt led i fremsynsprocessen. I rapporten specificeres i dette tilfælde de foranstaltninger, som EU skal træffe for at forhindre risikobetonede tilbageskridt, i modsætning til hvad der generelt er tilfældet på de andre analyseområder.

2.13. EU's fødevarer system bør være mere diversificeret, arbejdsstyrken inden for landbruget bør styrkes, især ved at tiltrække unge og sikre anstændige arbejdsvilkår og lønninger, og handelspolitikkerne bør bringes i overensstemmelse med EU's standarder for fødevarer bæredygtighed og konkurrenceevne. Der bør også ses på koncentrationen i fødevarer kæderne og det finansielle ejerskab samt på markedsgennemsigtigheden for at sikre, at fremtidige kriser ikke forværres af overdreven råvarespekulation.

2.14. EØSU understreger, at adgangen til kritiske råstoffer i den nuværende geopolitiske kontekst er afgørende ikke blot for at nå målene for den dobbelte omstilling, men frem for alt for at bevare og styrke det europæiske industrielle system samt af hensyn til den sociale, økonomiske og beskæftigelsesmæssige modstandsdygtighed. I den forbindelse foreslår EØSU, at Kommissionen foretager en mere detaljeret og dybere analyse ved hjælp af passende analyseværktøjer (bl.a. fra et geopolitisk synspunkt) og prognoseværktøjer.

2.15. EØSU påpeger, at vand og vandressourcer, som der henvises til flere gange i rapporten, ikke blot udgør et problem, men også et potentiale, navnlig med hensyn til forbedring af vandeffektiviteten, ressourceforvaltningen og bevidstgørelseskampagner om ansvarligt forbrug. Især den blå økonomi spiller en betydelig rolle og har stadig større potentiale i EU's og den globale økonomi med hensyn til at skabe job og velfærd og sundhed blandt borgerne. EØSU tror på, at man kan gribe disse muligheder — som dækker en bred vifte af både traditionelle og nye sektorer og operationer — i så høj grad som muligt og samtidig mindske de negative indvirkninger på klimaet, biodiversiteten og miljøet.

2.16. EØSU opfordrer Kommissionen til inden for rammerne af den dobbelte omstilling i højere grad at tage hensyn til eventuelle ændringer i scenariet som følge af krigen i Ukraine, navnlig hvad angår forsyningen af energi og kritiske råstoffer.

2.17. EØSU er enig i opfordringen til at tilpasse de europæiske politikker til en ny økonomisk model, øge investeringerne for at styrke velfærden og hæve produktiviteten og konkurrenceevnen i Europas industrielle og økonomiske system. Udvalget opfordrer i den forbindelse til, at der udarbejdes specifikke prognoser for fremtiden for den europæiske industripolitik, hvilket er afgørende for at opnå fuld strategisk autonomi.

2.18. EØSU støtter anbefalingen om at øge de offentlige og private investeringer for at nå målene for omstillingen. Udvalget påpeger imidlertid, at de europæiske økonomiske beslutninger, og navnlig udsigterne til en yderligere rentestigning, kan påvirke investeringerne negativt.

2.19. EØSU bifalder opfordringen til en retfærdig omstilling og det øgede fokus i forhold til den foregående rapport på social samhørighed og den sociale dialogs rolle. EØSU mener også, at dette fokus på den sociale dimension og arbejdets kvalitet vil blive en prioritet på den europæiske dagsorden og ændre den hidtil supplerende placering blandt prioriteterne.

2.20. EØSU påskønner, at der i den strategiske fremsynsrapport 2022 lægges vægt på de ændringer, som den dobbelte omstilling har medført for arbejdsmarkedet og for de økonomiske vilkår for de mest sårbare samfundselementer (familier og fællesskaber), og at behovet for tilstrækkelige ressourcer til sociale tiltag samtidig fremhæves. EØSU opfordrer også til, at der rettes større fokus mod spørgsmålet om fattigdom og social udstødelse.

2.21. EØSU opfordrer EU til at tage højde for den aldrende befolkning og de demografiske forandringer med den deraf følgende stigning i den forventede efterspørgsel efter pleje på den ene side og manglen på sundhedspersonale på den anden. EU skal sikre fortsat adgang til økonomisk overkommelig pleje, så det ikke bliver en luksusvare.

2.22. EØSU gør opmærksom på, at spørgsmålet om fremskyndelse af hybridisering på arbejdspladsen som følge af digitaliseringsprocesserne behandles meget generelt i den strategiske fremsynsrapport 2022 (idet spørgsmålet bl.a. er begrænset til et indskud i afsnittet om digitalisering og transportefterspørgsel). Hybridiseringen tilskrives desuden en ren og skær teknologisk omstillingsproces og dens følger for arbejdsvilkår og ansættelsesforhold samt de dermed forbundne lovgivningsmæssige behov behandles ikke.

2.23. EØSU bemærker, at det strategiske fremsynssystem risikerer at blive alt for økonomisk orienteret og fokuseret på konkurrence og markeder som det sande bindemiddel for EU's indsats, interesser og strategi. Det giver civilsamfundet og arbejdstagerne en supplerende rolle uden i tilstrækkelig grad at tage højde for den dobbelte omstillings evne til at skabe ny og større velstand og til at fremme udviklingen af nye modeller, der er i stand til at mindske sårbarheder og tilpasse de opnåede fordele til samfundet.

2.24. EØSU opfordrer Kommissionen til at gennemføre en særlig Eurobarometerundersøgelse om de emner, der er omfattet af den kommende strategiske fremsynsrapport, for bedre at forstå borgernes forventninger og synspunkter. Dette er også afgørende for at vurdere i hvor høj grad de foranstaltninger, der foreslås i prognoseanalysen, vil blive accepteret.

Bruxelles den 22. marts 2023.

Christa SCHWENG
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg
